

Repere bibliografice privind eficiența administrației publice

Bibliographic landmarks on the efficiency of public administration

Oleg GRAUR,
doctorand, Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The object of the present study is the analysis of systematic scientific research studies on the efficiency and effectiveness in public administration in the context of the desire to modernize public institutions in the Republic of Moldova.

The objectives of the research consist in identifying the degree of the research and the controversy of the efficiency in public administration in international and national literature; analysing the theoretical and methodological analysis of efficiency in administration and identifying their critical determinants.

Keywords: *efficiency, effectiveness, management, performance, evaluation, modernization.*

REZUMAT

Obiectul prezentului demers științific îl formează analiza studiilor referitoare la cercetarea sistemică a eficienței și eficacității în administrarea publică în contextul dezideratului de modernizare a instituțiilor publice din Republica Moldova.

Obiectivele articolului constau în identificarea gradului de cercetare și a controverselor eficienței în administrarea publică, în literatura de specialitate internațională și națională; analiza teoretico-metodologică a eficienței în administrație și identificarea elementelor determinante pentru acestea.

Cuvinte-cheie: *eficiență, eficacitate, management, performanțe, evaluare, modernizare.*

În secolul al XXI-lea, așteptările tot mai mari ale cetățenilor de la sectorul public, apariția unor tehnologii noi, delegarea și descentralizarea, presiunile financiare și tendințele de internaționalizare, evoluția demografică au devenit factori determinanți ai schimbării. Asistăm la evoluții diferite ale sistemului administrației publice, serviciului public și cetățeanului în întreaga lume. Politicile publice sunt administrate prin intermediul unor structuri tot mai complexe, unor structuri de guvernare descentralizate, al parteneriatelor public-private și

al cooperării dintre ONG-uri și guverne. Preocuparea puterilor executive pentru actul de guvernare, din perspectiva satisfacerii interesului public, a dimensionării realiste a nevoii publice, scăderea cheltuielilor publice și creșterea calității serviciilor publice au reprezentat premise ale reformei sectorului public.

Realizarea reformei sectorului public în Republica Moldova (RM) impune în mod imperios eficientizarea activității autorităților administrației publice, orientând-o spre satisfacerea necesităților oamenilor, pla-

s nd omul în centrul priorit  ilor.

 n aceste condi ii, institu iile administrației publice trebuie să se perfec ioneze  i să se adapteze în permanen   la realit  ile  i provocările contemporane, iar procesul de guvernare trebuie să dep  easc  cadrul unor simple reguli  i institu ii ce contribuie la gestionarea schimbării  i să includă metode de căutare, stabilire, implementare  i evaluare a politicilor de dezvoltare umană la un nivel maximal de consens, succes  i impact. [1]

Reforma administrației publice este o precondi ie pentru realizarea oricărei alte reforme în orice sector  i pentru implementarea angajamentelor importante asumate prin Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018, Acordul de Asociere  ntre Republica Moldova  i Uniunea Europeană.

Prin semnarea acestuia, RM  i-a luat angajamentul să dezvolte institu ii democratice, în conformitate cu standardele  i regulile Uniunii Europene. Astfel, reforma sistemului administrației publice  i eficientizarea acesteia este un proces complex de apropiere a   rii noastre de standardele Uniunii Europene.

La moment, administrația publică este în situa ia în care func ia publică nu este nici atractivă  i nici motivantă pentru profesioni tii buni  i integri. Implementarea unor dimensiuni ale reformei administrației publice se tergiversează sau decurge anevoios. Administrația publică continuă să îndeplinească func ii care nu corespund întocmai rolului statului într-o economie de piață func ional . Din acest motiv, modernizarea administrației publice este un deziderat al întregii societ  i, indiferent de oscila iile sondajelor de opinie. Modernizarea unei   ri însă nu este posibilă fără reformarea graduală  i constantă, la toate nivelurile, at t pe verticală, c t  i pe orizontală a tuturor componentelor politice  i sociale ale statului.

Obiectivul final al reformei vizează transformarea administrației publice într-un organism eficient  i responsabil la toate nivelurile, pentru servirea doar a intereselor cetățenilor, utiliz nd eficient resursele financiare, aplicarea procedurilor transparente și conforme standardelor europene, devenind, astfel, un catalizator important al dezvoltării continue  i durabile a   rii.

Pentru a  n elege mai bine care sunt ( i în ce constau) condi iile de eficiență, este necesar să definim termenul de „eficiență”. Termenul de eficiență este folosit în mai multe sensuri, iar deseori acestea sunt vagi sau ambigue.  n limbajul uzual, c nd spunem că ceva este „eficient”, deseori este sinonim cu a spune că este „bun” sau „de dorit”. Termenul este ambiguu, deoarece ceea ce este bun depinde de valorile pe care le aplicăm în acea judecată, iar valorile vor fi aproape la fel de numeroase ca  i persoanele care le aplică. Astfel, func ionarii publici tind spre a desf  ura o activitate eficientă, iar cei ce efectuează controlul administrativ, să asigure, la r ndul lor, această eficiență. Termenul de eficiență a dob ndit  i conota ii etice. De aceea drept rezultat al utilizării acestuia ca simbol administrativ, termenul a dob ndit o arie largă de  n elesuri  i, ca atare, a devenit dificil de utilizat într-un anume sens în cadrul unui discurs  tiin ific.

 n Dic ionarul explicativ al limbii rom ne, cuvintele *eficiență*  i *eficacitate* apar ca fiind sinonime, diferen  a fiind de nuan  , minimă, dar foarte importantă în strategie  i management strategic: *eficiență* - faptul de a fi eficient, *eficacitate* - calitatea de a produce efectul (pozitiv) a teptat. [2]

Procesul de cercetare a celor mai importante lucrări  tiin ifice interna ionale  i na ionale, ce abordează domeniul administrației publice  i  tiin ei administrației publice, relevă faptul că acestea tratează subiectul tangen ial  i în mod diferen iat, în func ie de prisma  tiin ific  prin care este cercetat  i prezentat. Controversele  i aspectele ete-

roge cu privire la conceptul și forma eficienței reliefează caracterul multidisciplinar și complex al acesteia.

Prin urmare, identificăm faptul că nu există o tratare științifică uniformă cu privire la eficiență sau eficacitate în administrația publică, ba mai mult, din cele mai vechi timpuri eficiența era considerată ca – a efectua (*efficere* = a efectua), iar eficacitate din *efficax-efficax* = care are efecte dorite.

Pe parcursul dezvoltării teoriilor administrative, mai mulți gânditori ai timpului au încercat să abordeze fenomene ale administrării, din care putem desprinde anumite ipoteze referitor la evoluția abordării eficienței în administrare.

Un loc deosebit le revine gânditorilor antici: Confucius, Platon, Aristotel, Polibiu și alții. În lucrările lor se fac încercări de a sistematiza și de a descrie formele de organizare statală cunoscute la timpul respectiv. Au fost făcuți primii pași de analiză a realității politice și administrative din acel timp, inițiindu-se utilizarea noțiunilor de politică, stat, morală, republică, aristocrație – noțiuni prin care se explică procesele politice și administrative ce se manifestau drept relații între oameni, între comunități de oameni, între state.

Moștenirea conceptuală din epoca antică a fost preluată și dezvoltată de gândirea politică din perioada ulterioară, contribuind substanțial la conceperea guvernării moderne.

În ansamblul său, gândirea politică din lumea antică constituie un suport informațional important, care inițiază conceptualizarea procesului de guvernare prin formularea unor viziuni adecvate timpului și perioadei în care au fost expuse.

În epoca iluminismului, a fost impulsivă dezvoltarea gândirii politice, care a dat naștere doctrinei dreptului natural, bazată pe ipoteza contractului social. Ipoteza a fost preluată, dezvoltată și amplificată de alți gânditori din perioada ulterioară, astfel influențând substanțial evoluția vieții sociale,

inclusiv viziunile asupra exercitării actului de guvernare și eficiența acestuia.

În a II-a jumătate a secolului al XX-lea s-a conturat ca știință teoria administrației, aceasta a înglobat în sine ideile politice ale marilor filozofi antici Platon, Aristotel, ai epocii renașterii Machiavelli, Tomas Gobs, Djon Lock.

Studiul organizațiilor s-a evidențiat în ultimele două secole, dar a devenit o știință bine structurată în ultimul secol. O astfel de structurare reflectă întocmai evoluția organizațiilor, ele există de secole, dar ultimele două se caracterizează prin proliferarea marilor organizații, secolul al XX-lea cunoscând o creștere spectaculoasă a numărului și complexității acestora.

Luther Gulick și Lyndal Urwick sunt reprezentanți ai conceptului de administrație eficientă, care prin teoriile lor expuse în lucrarea „Documente asupra științei administrației” definesc responsabilitățile administrative ale unui executiv.

Administrația eficientă, după părerea acestora, se bazează pe planificare - prin stabilirea în linii generale a lucrurilor care trebuie făcute și metodele pentru realizarea lor. Autorii consideră că sunt necesare eforturi pentru a introduce oamenii în structura organizațională și a-i determina să se adapteze structurii și nu a modifica structura pentru a o adapta oamenilor. Alte componente ale unei organizații eficiente sunt: organizarea, selectarea personalului, coordonarea activității și conducerea.

După cel de al Doilea Război Mondial, unele teorii clasice au fost preluate, dând curs unor abordări contemporane.

Prin anii 50 ai secolului al XX-lea, ca urmare a exagerărilor și interpretărilor abuzive apărute în cadrul mișcării relațiilor umane, s-au conturat din ce în ce mai multe preocupări științifice pentru depășirea limitelor acestei orientări. Acest lucru a marcat apariția teoriei resurselor umane. Unii teoreticieni, cum ar fi C. Argziris, R. Likert, McGregor, au emis ipoteza, potrivit căreia oamenii aș-

teapt  ca munca să le ofere  i altceva dec t recompense sociale, financiare, securitate  i tratament mai uman sau o via   socială bogată. Ei au argumentat că, dincolo de necesit  ile fizice  i sociale, omul aspiră ca munca pe care o face să-i ofere, totodată, recunoa tere socială  i împlinire, posibilitatea exprimării caracterului  i poten ialului său.  n consecin  , conducătorii ar trebui să reproiecteze muncile, procesele de decizie  i sistemele de control, astfel  nc t să ofere oamenilor  anse mai mari de a se regăsi pe ei  n  i în muncă.

Ca o consecin   a mutării accentului asupra oamenilor în organiza ie, a apărut teoria dezvoltării organiza ionale, care este considerată o strategie de cre tere a eficienței organiza ionale prin determinarea unor schimbări planificate, pe termen mai îndelungat. Strategia respectivă   i propune  mbun t  irea calității vie ii indivizilor  i a performanțelor organiza ionale prin perfec ionarea strategiilor de abordare  i schimbare at t la nivelul membrilor organizațiilor, c t  i la nivelul structurii sistemului organizațional.

Teoriile contingenței argumentează că orice problemă a organizațiilor trebuie abordată nu la modul general, ci în func ie de situa ia specifică, ceea ce înseamnă că nu există o singură sau cea mai bună formă de organizare, formă de motivare sau practică de conducere care să fie potrivită în orice situa ie.

Teoriile contingenței au la bază principii, orientate în vederea eficientizării activității în organiza ie.

 n ochii reformatorilor cea mai mare problemă era influen a politică asupra aparatului administrativ. Primul care insistă pentru delimitarea dintre administrație  i politică este **Woodrow Wilson** (1887)  n eseu  „The Study of Administration” în care precizează că „problemele administrative nu sunt probleme politice”. Ele mai degrabă sunt probleme manageriale deoarece administrația publică este un domeniu al businessului –

„a field of business”. Potrivit autorului, politicienii elaborează politica  i cursul strategic al statului, iar administratorii implementează aceasta în practică. Politicienii vin în bază de alegeri. Administratorii pe bază de merit.

Frederic Taylor (1911), considerat părintele managementului  tiin ific, a fost printre primii care a dezvoltat un set de principii  tiin ifice care aveau ca scop eficientizarea activității administrației. Crezul managementului  tiin ific era că eficiența managerială  i productivitatea muncii pot fi ob inute urmărind un set de principii manageriale. Un concept nou la acea vreme pe care îl introduce Taylor este cel de diviziune a muncii  i specializare astfel  nc t fiecare individ din cadrul organizației să aibă un rol clar definit  i distinct de restul.

Este, probabil, pentru prima dată c nd se sus ine în mod clar că, *pentru a avea succes, o organiza ie nu are nevoie de oameni excep ionali, ci de o metodă  tiin ific  care să asigure acest lucru.*

 n teoria managementului  tiin ific, Taylor consideră că condi iile de lucru, veniturile, orele de lucru nu trebuie determinate prin negocieri, ci prin criterii strict calculate pe baza managementului  tiin ific.

Reprezentantul  colii clasice **Max Weber** considera că birocrăția este un element major în procesul de administrare  i concep ia sa asupra tipului ideal de construc ie a birocrăției a concentrat-o în unele principii, care vin să asigure eficiența în administrare.

Prelu nd experien a teoriei birocratice, **Henry Fayol** a elaborat, în 1911, în lucrarea sa „Administrația generală  i industrială”, 5 func ii pentru sistemul de administrare: planificare previzională, organizare, comunicare, control, coordonare.

Tot el a elaborat 14 principii pentru o administrare eficientă: diviziunea muncii, specializarea, responsabilitatea  i autoritatea, disciplina, unitatea de comandă, unitatea de direc ie, subordonarea interesului individual celui general, remunerarea personalului, centralizarea sau descentralizarea,

transparența, ordinea, echitatea.

Problema coraportului dintre administrația publică și management este una cât se poate de actuală. Una dintre cele mai des folosite noțiuni ale administrației publice este „*arta și știința conducerii în sectorul public*”. Aceeași definiție reflectă cât se poate de bine și esența managementului public. În același sens se pronunță și **prof. Mihail Platon**, care definește administrația publică drept „*managementul economic eficient coordonat al serviciilor publice*”. Managementul public, la rândul său, este definit ca „*un ansamblu de metode și reguli ce se recomandă a fi aplicate în procesul decizional în domeniul public*.” [3, p. 30-65]

Peter F. Drucker a fost și rămâne asimilat în memoria discipolilor și admiratorilor ca fiind un remarcabil „scriitor, profesor și consultant” în probleme de management. Cât privește antemergătorii operei sale, Drucker îi apreciază cu venerația cuvenită. De pildă, pe Frederick W. Taylor îl consideră un „Moise al eficienței”, care a realizat „*revoluția productivității*” prin managementul științific.

Conform lui P. Drucker, „nu se poate vorbi de eficiență fără eficacitate pentru că este mult mai important să realizezi bine ceea ce ți-ai propus – eficacitatea, decât să realizezi bine altceva – eficiența”. [4, p. 30-85]

În altă lucrare „Eficiența factorului decizional”, autorul menționat a încercat să identifice metodele și instrumentele de eficientizare a activității persoanelor cu atribuții în pregătirea și desfășurarea proceselor decizionale. Pentru aceasta autorul analizează elementele procesului decizional, etapele acestuia, precum și factorii ce pot influența raționalitatea factorilor decizionali.

Vasilescu face referire la eficiența economică: „Eficiența economică exprimă rezultatele ce se obțin într-o activitate economică, evaluate prin prisma resurselor consumate pentru desfășurarea acelei activități”.

O organizație devine eficientă dacă este formată dintr-un personal eficient și eficace,

totodată. Valoarea sectorului public nu este dată doar de mijloacele materiale sau financiare de care dispune, cât mai ales de valoarea aflată în potențialul său uman.

Noțiunea de eficiența activității, în linii generale, este cunoscută și semnifică orice activitate, inclusiv cea de conducere, o activitate productivă, rezultativă. În cadrul științelor economice este elaborată categoria de eficiență economică și criteriile de apreciere a acesteia. În managementul modern, de asemenea, este cunoscut termenul de eficiență a conducerii organizației (firmei) în condițiile concurenței de piață. Aceste categorii pot fi aplicate în determinarea noțiunii de eficiență a administrației publice, dar o extrapolare a lor nu este posibilă. [5]

Mulți specialiști străini afirmă că relația dintre eficacitate și eficiență este una de parte-întreg, eficiența fiind influențată în mod direct de către eficacitate, în special cea a personalului, fiind chiar un element intrinsec al acesteia. Mai mult, se poate spune că eficacitatea este un atribut al omului și are sursa în personalitatea, cunoștințele, rațiunea funcționarilor publici, dar și în relațiile dintre ei.

Ca urmare, opinează cercetătorii, este necesară concentrarea atenției managerilor publici asupra performanțelor resurselor umane, ceea ce va influența în mod evident eficiența utilizării resurselor materiale și financiare și eficiența de ansamblu a instituțiilor și autorităților publice.

Abordările privind eficiența și eficacitatea au în vedere, de cele mai multe ori, activitatea din sectorul privat, în sectorul public accentul punându-se mai mult pe nivelul de acoperire a solicitărilor și mai puțin pe modul de utilizare a resurselor.

Sectorul public a fost considerat, o perioadă îndelungată, ca unul al nonpieței, fapt ce a exclus concurența cu repercusiuni negative asupra calității bunurilor și serviciilor publice și asupra gestionării resurselor utilizate în acest sector. Nivelul tot mai ridicat al nevoilor publice, ca și dificultățile frecvente,

c teodată de netrecut, au impus transformări esen iale at t în modalitatea de asigurare a bunurilor  i serviciilor publice, c t  i în finan area organizațiilor  i a instituțiilor care le realizează. Un prim pas în implementarea schimbării –  n sensul urmării eficienței în sectorul public – a constat în renun area statului la monopolul asupra activităţilor din acest sector.

Analiza performan ei unei organizații presupune stabilirea unei rela ii între rezultate, mijloace  i obiective, mai precis este necesară o abordare din punctul de vedere al eficacităţii, eficienței și al bugetării. [6, p. 8-20]

 n organizațiile publice, eficiența a început să fie „măsurată” prin gradul de servire a cetăţeanului, prin considerarea acestuia drept client către care trebuie să se îndrepte toate ac iunile organizației. Informa iile privind îndeplinirea obiectivului de satisfacere a cetăţeanului-client provin adeseori din sondajele de opinie, numărul  i sursa reclama iilor privind calitatea serviciilor oferite, manifestările publice (greve), din exercitarea dreptului de elector, atunci c nd legea oferă această posibilitate ca  i din contactul direct autoritate-cetăţean (audien e).

Depăşirea gradului de suportabilitate specific acestora descurajează plata contribu iilor bugetare  i încurajează fraudă  i evaziunea fiscală, ca urmare este necesară folosirea eficientă a resurselor bugetare alocate pentru a se putea acoperi c t mai multe nevoi sociale. Creşterea nevoilor sociale coroborate cu scăderea veniturilor bugetare impun, cu at t mai mult, creşterea eficienței și eficacităţii în sectorul public, cu c t a devenit clar că neglijarea eficienței duce la risipă  i la contraperforman   în sectorul public. Eficacitatea priveşte raportul dintre rezultatul ob ţinut  i obiectivul care trebuie atins. [7, p. 89]

George Moldoveanu consideră în „Analiză organizațională” că, în general, se acordă o aten ie mai mare ob ţinerii unei eficien e ridicate în detrimentul eficacităţii, în-

truc t ineficien a poate afecta grav performan ele organizației, dar  i datorită faptului că aprecierea managerilor este corelată cu nivelul eficienței realizate.

Eficiența organizației este influen at  de eficiența personalului, fapt ce impune îndreptarea aten iei managerilor din sectorul public către resursele umane,  ntruc t factorul uman este singurul care poate face un sistem mai eficient  i mai durabil din punctul de vedere al viabilităţii economico-financiare și manageriale.

Deoarece criteriul general al eficienței în economie este *valoarea*, cei mai mul i dintre specialiştii, abord nd „eficiența”, au în vedere sectorul privat  i prea pu in sau chiar deloc pe cel public. O explica ie a acestui fapt ar putea fi că administrația publică are o profitabilitate redusă, deşi vizează un grad înalt de satisfacere a cetăţenilor.

Pentru a putea aborda activitatea în sectorul public din perspectiva conceptului de eficiență este necesar ca eficiența să fie  n eleas   i considerată at t ca urmare a influen ei factorilor economici, c t  i ca o consecin   a influen ei factorilor politici, culturali, juridici  i, în special, a factorului uman, pentru că, de fapt, „resursele umane sunt cele care stau la baza reuşitei sau eşecului”. [8, p. 35-50]

Gheorghe Zaman, Marinela Geamanu consideră în „Eficiența economică”, că eficiența economică înseamnă ob ţinerea unor efecte economice utile, în condi iile cheltuirii într-un mod ra ional  i economic a resurselor materiale, umane, financiare, folosindu-se pentru aceasta metode moderne de organizare a activităţii.

De aceea managerii publici sunt cei care trebuie să  in  seama de faptul că, dacă eforturile pot avea o dimensiune bine determinată, efectele, în special cele sociale, sunt dificil de măsurat  i nu pot fi prevăzute în totalitate, deoarece cadrul social în care îşi desf soar  activitatea administrația publică este supus unor influen e multiple. De cele mai multe ori aceste efecte sociale în-

directe, neprevizibile au implicații majore în sectorul public.

La nivelul instituțiilor publice este evident că eficiența este prioritară, obținerea de performanțe economico-financiare, exprimate cu ajutorul unor indicatori și indici, fiind consecința absolut normală a performanțelor manageriale, generale și specifice. Remarcăm, în acest context, indicatorii de eficiență referitori la satisfacerea cetățenilor, gradul de colectare a taxelor și impozitelor datorate de către cetățeni etc.

Profesorul **Atamanciuk** a evidențiat în lucrarea „Teoria administrației publice” câteva criterii de apreciere a eficienței activității administrației publice: nivelul productivității muncii, ritmul de creștere a patrimoniului național, nivelul de trai al cetățenilor, stabilitatea și securitatea relațiilor sociale.

Acest profesor evidențiază și noțiunea de „eficiență socială” ca rezultat comun al activității administrației publice și a societății în ansamblu.

Pentru a releva gradul de eficiență al administrației, profesorul sus-numit propune compararea:

- obiectivelor *atinse* de administrația publică cu *obiectivele prevăzute* în actele normative și care reflectă necesitățile reale ale societății;

- scopurilor *urmărite* de administrație cu rezultatele *atinse* de ea (gradul de realizare a deciziilor etc.);

- *cheltuielilor publice* necesare întreținerii aparatului de stat cu *realizările* acestuia.

Un element comun al multor cercetători contemporani se conturează în afirmația că organizațiile pot ajunge la eficiență doar prin motivarea resursei umane orientate pe autodezvoltare, standarde, obiceiuri și climat organizațional favorabil.

Profesorul **Aurel Simboreanu** care, împreună cu profesorul Mihail Platon au proiectat, format și dezvoltat sistemul administrației publice din RM, dispune de numeroa-

se elaborări științifice vizavi de organizarea și buna funcționare a administrației publice, inclusiv a eficienței în administrare. Ideile de bază ce se regăsesc în majoritatea cercetărilor sale rezidă în necesitatea asigurării unui proces decizional transparent și eficient, prin instituționalizarea unei platforme de dialog și consultare a societății civile în formularea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor publice. În același context autorul se pronunță și pentru consolidarea capacităților de analiză și evaluare a politicilor în autoritățile administrației publice centrale de specialitate, precum și pentru promovarea înțelegerii procesului de planificare strategică în mediul societății civile. Profesorul Aurel Simboreanu, prin multitudinea studiilor dezvoltate, constată că pe parcursul ultimelor decenii administrația publică a fost preocupată mai mult de aspectul executiv al actului de guvernare, fiind, astfel, mereu în așteptarea dispozițiilor de la centru, subsecvent acum aceasta se confruntă cu dificultăți la capitolul elaborarea, promovarea, implementarea și evaluarea politicilor publice.

O preocupare științifică perpetuă pentru sistemul administrației publice din RM, dezvoltarea teoriilor administrative și științei administrative, buna guvernare și eficientizarea proceselor organizațional-funcționale ale autorităților administrative o identificăm și în lucrările semnate de **Tatiana Șaptefrați**. În „Corelația dintre guvernarea eficientă și dezvoltarea umană durabilă”, autoarea accentuează faptul că realizarea unei guvernări eficiente cere implicarea unor factori-cheie, cum ar fi: deschidere și transparență, responsabilitate, implicarea cetățenilor și instituțiilor societăților civile în afacerile publice. Scopul și mijloacele tuturor politicilor publice trebuie să fie cetățenii, astfel că interacțiunea dintre guvernare și societatea civilă necesită să fie una infinită, menționează autoarea.

BIBLIOGRAFIE

1.  aptefra i Tatiana. Eficiența administrației publice: Criterii de apreciere  i factori de influen  . Revistă metodico- tiin ific  „Administra ea Publică”, Chi in u, 2010, AAP.
2. Dic ionarul limbii rom ne moderne.  n: <https://dexonline.ro/definitie/eficacitate>
3. Platon Mihail. Administrația publică. Curs universitar. Universul, Chi in u, 2007, 928 p.
4. Drucker Peter. Eficiența factorului decizional. Editura Destin, Bucure ti, 2001, 250 p.
5. Profiroiu Marius. Managementul organizațiilor publice. Editura Economică, Bucure ti, 2001, 220 p.
6. Gheorghe Zaman, Marinela Geamanu. Eficiența economică. Editura Funda iei România de M ine, Bucure ti, 2006, 160 p.
7. S mboteanu Aurel. Reforma administrației publice în Republica Moldova. Editura Mu-seum, Chi in u, 2001, 174 p.
8.  aptefra i Tatiana. Corela ia dintre guvernarea eficientă  i dezvoltarea umană durabilă.  n: Academia de Administrare Publică pentru o guvernare transparentă, responsabilă  i democratică. Tezele conferin ei interna ionale  tiin ifico-practice. Chi in u: AAP, 2005, p. 67-69.

Prezentat: 28 octombrie 2016.

E-mail: grauroleg@mail.gov.md

Recenzent: Tatiana ȘAPTEFRAȚI, doctor, conferen iar universitar.